

NOVÁ DROGA MÁ MENO TEKUTÁ EXTÁZA – LIQUID ECSTASY

L. SÚKENÍK

Na drogovej scéne sa stále objavujú nové drogy. Mnohí chemici sa zaoberajú chémiou drog. Dobre poznajú chemické zloženie liekov. Mnohé sú im vzorcom pre syntézu nových drog. Často stačia len malé zmeny v chemickom zložení – či už na jadre alebo na radikáloch – a na svete je nový preparát, nová droga. Tak poznáme drogy druhej generácie, často označované výraznejšie ako drogy syntetické, v odbornej literatúre často označované Designer drugs, Designer Drogen, ale aj ako Simili Drogen či Party Drogen alebo len DD z nemeckého Designer Drogen či SD Syntetische Drogen.

Poznáme viaceré skupiny DD, ktoré sú vlastne derivátmi pôvodných liekov a vznikli naviazaním novým radikálov na pôvodnú molekulu liečiva, napr.: fencyklidín a jeho deriváty, fentanyl a jeho deriváty, petidin a jeho deriváty, tryptamín a jeho deriváty, meskalín a jeho deriváty.

Do skupiny amfetaminových derivátov patrí aj MDMA – extáza, ktorá je jednou z najznámejších, ale aj najnebezpečnejších drog v poslednom desaťročí.

Uplynulo len niekoľko rokov od objavenia sa extázy na drogovej scéne západnej Európy, ale i u nás. A už je tu prekvapenie. V 90. rokoch sa objavila na drogovej scéne USA a na Clubscéne Anglicka nová droga s menom *Liquid ecstasy*, *tekutá extáza*. O niekoľko rokov sa dostala na scénu i v Nemecku, najskôr na Party-scénach v Porúri a potom i na ostatnom území. Kedy príde k nám, je vari len otázka roka či rokov?

Pôvodná extáza má pekné meno, vystihuje jej účinok na človeka, unáša ho do nadšenia... Jej menovkyňa má podobné meno *Liquid ecstasy* – *tekutá extáza*. To je však len „fígel“ dilerov extázy, menom osvedčenej a užíwanej drogy získavajú nových záujemcov-užívateľov. Rozdiel je nielen v chemickom zložení novej drogy, ale i v jej účinku a vo vlastnostiach: neznáma čistota, neznáma koncentrácia účinnej látky a podobne.

Tekutá extáza je bezfarebná tekutina, má ostrý zápach, chutí slano a je vlastne roztokom gama hydroxy maslovej kyseliny GHB. Na scénu sa dostáva ako roztok v malých fľaštičkách z umelej hmoty. Známe sú prípady, že diler ju rozdeľuje z väčšej nádoby do malých na party či technoscénach.

L. SÚKENÍK / NOVÁ DROGA MÁ MENO TEKUTÁ EXTÁZA – LIQUID ECSTASY

Základom tejto drogy – GHB– je gama aminomaslová kyselina, známa pod označením GABA (nem. Gamma Aminobuttersäure). Táto kyselina sa vyskytuje v baktériách, v živočíchoch, v rastlinách. U človeka vo vyššej koncentrácii len v mozgovom tkanive. Tu má veľký význam ako neurónový inhibítor, blokuje nervové gangliá. V medicíne sa užíva v terapii epilepsie, krvácania do mozgu a pod.

Tekutá extáza má na drogovej scéne niekoľko synonym: Liquid X, liquid E, G-Juice, SOAP, Pearl, Salty Water, EAsy Lay, CERRY MENTH, Fantasy, Georgia Home Boy.

GABA

kyselina gama aminomaslová

GHB

kyselina gama hydroxy maslová

GHB v medicíne

V roku 1960 bola zavedená v medicíne ako intravenózne anestetikum, narkotikum, ale i ako prostriedok na odvykanie od alkoholu a iných drog. Inokedy zasa ako účinné sedatívum na trvalé upokojenie pacientov po úraze – poranení lebky, mozgu. GHB je dobre znášaná. Ako monoterapeutikum v terapeutických dávkach nevyvoláva depresiu dýchania. Zvyšuje však depresívny účinok opiátov na dýchanie. Ako nežiaduci účinok sa vyskytujú myoklonie–krátke krčovité záškľby svalstva, zvracanie, niekedy acidóza, hypokaliémia.

V niektorých európskych štátoch zažila GHB – najmä v Taliansku – renesanciu v terapii narkolepsie a pri odvykaní od alkoholu, opiátov, ba i kokaínu.

Pri podávaní per os droga sa celkom resorbuje. Metabolizovaná je na CO_2 a vodu. Aktívne metabolity nie sú známe. Obličkami sa vylučuje len nepatrný podiel účinnej látky, preto dôkaz tejto drogy v moči je viac menej nemožný. Prechádza hematoencefalickou bariérou. V mozgu zvyšuje koncentráciu dopamínu a serotonínu. GHB prechádza placentou, možný je teratogénny účinok u žien.

Keď GHB začala strácať obľubu v medicíne, začali ju používať v kruhoch bodybuilderov, pretože stimuluje rastový hormón, ako doping nielen v Amerike, ale i v Anglicku.

Ako prebieha výlet s tekutou extázou?

Droga sa užíva len perorálne. Začína účinkovať asi po 15 minútach po požití. Účinok trvá asi 3 hodiny, čo závisí od veľkosti dávky. Vo väčšine prípadov účinok sa začína uvoľnením, dobrou náladou či pocitom blaženosti až eufórie. Tento stav sa porovnáva s eufóriou po požití marihuany, ale i s účinkom kombinácie extázy a LSD. Maximum účinku – vrchol pocitu šťastia či blaženosti – sa pozoruje po 30 mi-

L. SÚKENÍK / NOVÁ DROGA MÁ MENO TEKUTÁ EXTÁZA – LIQUID ECSTASY

nútach a trvá 45–90 minút. Vedľajšie účinky či efekty možno prežívať i po niekoľkých hodinách. Zážitky sú závislé od dávky prijatej drogy, od nálady či psychického stavu užívateľa, ale i od denného času a od iných vonkajších faktorov viac ako po požití iných drog.

Dávkovanie

Malé dávky 10 mg na kg telesnej váhy (hmotnosti) – 0,5 – 1 g: poruchy myslenia, rauš podobný po dávke alkoholu, hypotónia, vyššie dávky 10-50 mg na kg hmotnosti – (1-2,5 g) celkové uvoľnenie, anestézia, sexuálna stimulácia, ešte vyššie dávky nad 50 mg na kg telesnej hmotnosti – (nad 2,5 g) depresia dýchania, epileptické záchvaty, porucha vnímania, kóma, hlboký spánok, bezvedomie, ale i intenzívne vnímanie hudby, ktorá pôsobí motivujúco a núti k tancu...

Synergický účinok majú: alkohol – zvyšuje riziko depresie dýchania, centrálne účinné látky, ópiové analgetiká, benzodiazepíny, neuroleptiká, svalové relaxanciá.

Kombinácia s týmito látkami môže vyvolať až HORORTRIP, životu nebezpečné stavy, ba sú známe i prípady smrti.

Antagonistický účinok majú: amfetamíny, haloperidol, tento účinok je experimentálne zistený, avšak v klinickej praxi – terapii nemá význam.

Predĺžený spánok pri terapeutickom nasadení GHB počas anestézie možno antagonizovať fyzostigmínom a neostigmínom.

Riziko a nebezpečenstvo

Po vysokých dávkach zvyšujú sa nielen pocity, ale aj neprijemné efekty: kŕče svalstva, zmätenosť, nevoľnosť, zvracanie, ťažkosti s dychom. Pri kombinácii so synergicky účinnými látkami môžu vzniknúť toxické vedľajšie účinky. Pri vysokých dávkach dochádza k zvýšenej agresivite.

Fatálne môžu byť okolnosti: čistota drogy, jej koncentrácia. Užívateľ nepozná jej dávku z uvedených dôvodov. Dochádza k pod- alebo predávkovaniu. Poddávkovanie je priaznivý prípad – slabší účinok; predávkovanie – depresia dýchania – najčastejšia príčina smrti v prípadoch otravy z GHB.

Z USA prichádzajú správy, že GHB sa užíva či zneužíva ako DATE– schôdzka, RAPE– znásilnenie, DRUG– droga, teda droga na znásilnenie či sexuálne zneužitie.

Dve poznámky: Pri predávkovaní sa odporúča fyzostigmín alebo neostigmín, antidotum nie je známe. Droga nie je ešte zaradená do zoznamu omamných drog. Podlieha však zákonu o liekoch: Len na lekársky predpis! Pri intoxikácii po „zmesi drog“ v popredí sú život zachraňujúce opatrenia a zásahy.

Literatúra u autora

Do redakcie prišlo dňa: 25. 11. 2000

Adresa autora: RNDr. PhMr. L. Súkeník, Kuzmányho 1582, Topoľčany